

PAGO

Philatelistische Arbeitsgemeinschaft Ornithologie (voorheen Motivgruppe Ornithologie)
Nederlands contactorgaan van de Duitse Philatelistische Arbeitsgemeinschaft Ornithologie
met een bijdrage uit België. Contactpersonen: Gerard Kolman en Peter van Nies.
Eerstgenoemde int de contributie van de Ned. (en ev. Belgische leden) en redigeert dit orgaan.
Tel. 0486-473868. E-mail: gajkolman@home.nl. Website van de MGO (Peter van Nies)
<http://www.pag-o.de/nl/>

Contactbrief 111 (oktober 2019)

Het verzoek van Harald Friemann

Mag ik u herinneren aan het verzoek om de vragen in de laatste interne rondbrief te beantwoorden? Harald rekt op een overweldigende respons en we willen hem niet te teleurstellen. Dit alles om de kwaliteit van onze Rundbrief zo te houden of zelfs te verbeteren. GK

Rondzending

Half september is er weer een doos uitgegaan naar de leden. Door de dikte van de boekjes en de enveloppen zitten er maar 9 boekjes en 5 couverts in. Daarentegen is de kwaliteit zeer hoog en wilt u zich houden aan de termijn van een week? GK

Contributieverhoging en IBAN Pago

Het is nog vroeg maar ik vermeld het alvast: U kunt voor 2020 de contributie van 35 EURO voldoen op:

IBAN: NL12 INGB 0000 0153 24, BIC: INGBNL2A

tnv G.Kolman Escharen ovv van contributie 2020 PAGO. GK

Contributieverhoging per 1-1-2020

Tijdens de ledenvergadering van 18 mei 2019 in Stedten is tijdens agendapunt 5 waarin het financiële verslag van onze penningmeester werd besproken (en goedgekeurd), ook gesproken over een verhoging van de contributie. De druk- en verspreidingskosten van de Rundbrief zijn inmiddels zodanig gestegen, dat we die met de huidige contributie-inkomsten binnen afzienbare tijd niet meer kunnen betalen. Dat zou betekenen dat een contributieverhoging onontkoombaar is. Er worden een aantal alternatieven besproken waaronder drukken in zwart-wit, verhoging tot 35 Euro en verhoging tot 50 Euro.

De vergadering is van mening dat de kwaliteit van de Rundbrief aanzienlijk verbeterd is door het volledig drukken in kleur; dat zou in ieder geval zo moeten blijven. Daarmee wordt een verhoging van de contributie het enige alternatief. Na uitvoerige discussie wordt gestemd en van de 22 aanwezige stemgerechtigde leden zijn er 21 voor een verhoging tot 35 Euro en slechts één voor verhoging tot 50 Euro. Aldus wordt besloten om met ingang van 2020 de contributie vast te stellen op 35 Euro per jaar.

U kunt het een en ander nalezen in het "Protokoll der Mitgliederversammlung 2019 der PAGO" dat ieder lid enige tijd geleden thuisgestuurd heeft gekregen. U vindt het onder "TOP 5".

Peter van Nies

Verslag van de PAGO- nedbe- najaarsbijeenkomst

Op zaterdag 12 oktober 2019 treffen elf leden elkaar bij VRC Zundert. Helaas gaven eerder Koenraad Bracke, Benny van den Brink, Gerard Kolman, Roger van Laere, Nelly van Leer, Jaap Nijholt, Noel en Bernadette Pattijn en Ton Plug aan dat zij niet aanwezig konden zijn op deze dag. In een ontspannen sfeer wordt de agenda afgewerkt o.l.v. plaatsvervangend voorzitter Frans Dinkgreve.

Na zijn welkom worden de volgende zaken besproken:

1. Mededelingen over PAGOzaken zijn terug te vinden op de website, in de contactbrief, verzorgd door Gerard Kolman en in de Duitse Rundbrief.
2. In de bijgevoegde brief van Harald Friemann doet hij een oproep mee te werken als deelnemer aan het team Wettbewerf een-kader. Peter van Nies kan hierover meer informatie verschaffen. Hij deed al eerder mee. Ook meedoen? Meld je aub. individueel bij Harald Frieman, vóór 1-1-2020.
3. De volgende PAGO- nedbe- najaarsbijeenkomst zal worden gehouden in de omgeving van den Haag. Er is al een interessant excursie-gebied in beeld. Er wordt naarstig gezocht naar een vergaderlocatie met catering. Als datum staat 10-10-2020 genoteerd. De opzet zal dezelfde zijn als deze dag: korte vergadering, ruim gelegenheid voor een filatelistisch gedeelte, na de lunch het ornithologisch gedeelte.
4. Tom Loorij is druk bezig met het voorbereiden van een schriftelijke veiling van minstens 250 stukken postfris van na 2000. Hij zoekt nog naar materiaal vanuit de leden. Hij hoopt medio november de veilinglijst voor alle leden van PAGO uit te brengen.
5. Volgend jaar vindt het Jahrestreffen plaats 4 t/m 7-6-2020 in Seeheim, Duitsland. Bijgevoegd de uitnodiging. Nadere informatie volgt. Reserveren van het hotel dient voor 1-1-2020 te geschieden bij Hotel restaurant Brandhof, Stettbacher tal 61, 64342 Seeheim-Jugendheim. Email info@Hotel-Brandhof.de, onder vermelding van het trefwoord PAGO. Bericht van deelneming kan worden doorgegeven aan Peter Oelke (zie ledenlijst).
6. Tips om deel te nemen of te bezoeken:
Hertogpost, nationale postzegeltonoonstelling cat. 1 en 2, 19 t/m 21-3-2020 in Den Bosch. Deelnemers aanmelden vóór 1-12-2019. Info www.hertogpost-event.nl
Antverpiade, nationaal kampioenschap voor filatelie. 28 t/m 30-8-2020 in Antwerpen. Deelnemers aanmelden vóór 1-2-2020. Info www.antverpiade2020.be

Hierna volgt het filatelistisch gedeelte. Er wordt in de meegebrachte albums gesnuffeld naar evt. nieuw materiaal. En aan de hand van meegebrachte een-kaders wordt uitleg gegeven over hoe iets dergelijks op te zetten. Op onze uitnodiging doet ook een belangstellende bezoeker mee.

Na de prima verzorgde lunch rijden we naar het excursiegebied: de Pannenhoeft.

Een afwisselende wandeling levert naast veel paddenstoelen ook de nodige vogelwaarnemingen op: Aalscholver / Blauwe reiger / Boerenzwaluw (2 vogels) / Boomklever / Boomkruiper / Buizerd / Ekster / Fazant / Gaai (talrijk aanwezig) / Graspieper / Grote bonte specht / Houtduif / Koolmees / Kuifmees / Merel / Pimpelmees / Roodborst / Sijs (groep van een 60 tal vogels) / Vink / Watersnip (4 vogels overvliegend) / Wilde eend / Witte kwikstaart / Zwarte kraai.

Schriftelijke veiling op komst

Tom Loorij

Een van de conclusies uit de enquête onder de PAGO-leden vorig jaar was dat er op de contactdagen, maar ook anderszins, te weinig ruilmateriaal aanwezig was om aan de wensen van de leden te voldoen. Ik heb als conclusie destijds onder meer geopperd om dan weer een of meer schriftelijke veilingen te organiseren. Sommigen zullen zich uit het grijze verleden herinneren dat ik dat destijds ook drie keer met materiaal van Jan Wenig heb gedaan. Er is toen voor honderden euro's uitgenomen door behoorlijk veel verschillende leden en dat was derhalve best een succes.

Ik ben nu (eindelijk) in de gelegenheid om uitvoering hieraan te geven.

Ik ben daarvoor wel volstrekt afhankelijk van voldoende aanbod van materiaal.

Zelf denk ik aan postfris materiaal van het jaar 2000 en later omdat gebleken is uit de uitkomsten van de enquête dat daar de meeste behoefte aan bestaat. Ik wil mij daar dus voorlopig toe beperken.

Zelf kan ik, samen met het materiaal van één ander lid, vermoedelijk ruim 100 kavels vullen. Dat is echter te weinig voor een beetje veiling (minimaal 250 tot 300 kavels).

<p>Daarom een oproep aan alle leden die menen hiervoor materiaal te hebben en dat ter beschikking te stellen, hun materiaal naar mij op te sturen (zie adres onderaan).</p>
--

De portiekosten voor retourzending van evt. niet verkocht materiaal neem ik voor mijn rekening.

Ik zal de prijs bepalen aan de hand van Delcampe of Ebay en daar ca. 10% onder gaan zitten. Wordt het daarop niet aangeboden dan is Postbeeld prijsbepalend waar ik dan 25% van de prijs af doe.

De veilinglijst zal aan alle Nederlandse en Belgische leden van de PAGO per email worden toegezonden. Invullen van uw bod kan elektronisch of op papier. U kunt het bod inbrengen bij mij in elektronisch vorm of per post. De gewonnen kavels ontvangt u zo snel mogelijk na sluitingstermijn van de veiling. Voor het toezenden van de gewonnen kavels worden geen portokosten in mindering gebracht, deze neemt de PAGO voor haar rekening. U betaalt dus alleen de waarde van de gewonnen kavels.

Degenen die menen voldoende geschikt materiaal in te kunnen brengen worden vriendelijk gevraagd eerst even mij mede te delen om hoeveel kavels het ongeveer gaat voordat zij het opsturen. Dan weet ik ongeveer wat ik kan verwachten.

Mijn adres:

Tom Loorij

Rozentuin 31

2272 XA Voorburg

Vergeet niet uw IBAN nummer te vermelden bij insturen.

U ontvangt de veilinglijst apart van de contactbrieven. Wanneer dat zijn is afhankelijk van de snelheid waarmee PAGO-leden hun materiaal inzenden bij mij. Ik hoop binnen enkele weken. Er staat een uitgebreide toelichting bij en er worden ook afbeeldingen van het te veilen materiaal toegevoegd.

De Wulp op postzegels

Tom Loorij

Het jaar 2019 is uitgeroepen tot "Jaar van de Wulp" omdat het zowel in Nederland als elders in Europa heel slecht gaat met deze vogel. Op de nieuwste Rode Lijst van Nederland uit 2016 is hij dan ook voor het eerst verschenen en wel in de categorie "kwetsbaar". Op alle mogelijke manieren wordt aandacht dit jaar besteed aan de Wulp. Een daarvan is de Wulp in de filatelie.

In totaal hebben (stand maart 2019) 21 landen 27 verschillende zegels met de Wulp uitgegeven. De Maldiven, waar hij alleen in de winter verblijft, spannen de kroon met 5 verschillende zegels (afb. 1). En alleen Nederland en Alderney hebben er twee uitgegeven. De andere landen moeten het met één zegel doen. Het gaat om 13 Europese landen, 4 in Azië en 4 in Afrika. In de laatste 8 landen verschijnt de vogel alleen op de trek of hij overwintert daar, behalve in Kazachstan waar hij ook broedvogel is. Vanzelfsprekend zien we hem niet op zegels uit landen van het Amerikaanse continent, Australië en Oceanië, omdat hij daar niet voorkomt.

Op 4 zegels is hij vliegend afgebeeld (afb.2, Alderney). De andere drie zegels waarop hij vliegend staat, zijn van Bangladesh, Belarus en Jersey. Op de zegel van Guinee-Bissau (afb. 3) staat, behalve de vogel, ook een ei. De zegel van het eiland Man (afb. 4) betreft een broedende vogel.

Nederland had de primeur om als eerste land ter wereld een Wulp op een postzegel af te beelden (afb. 5). Hij stamt uit 1961 en is uitgegeven in een serie zomerzegels. In die tijd kwam de Wulp nog algemeen voor en was er van achteruitgang nog geen sprake. De opbrengst van de toeslag (300.000 gulden van alle 5 zegels uit de serie samen) was bestemd voor culturele en maatschappelijke organisaties.

De andere Nederlandse zegel is niet los te krijgen, maar zit in één van de twee vellen die in 2003 zijn uitgegeven met als onderwerp "Het Nederlandse Wad" (afb. 6). Op de zegels in die vellen staan behalve vogels ook zeehonden en een krab.

Tot slot zijn postzegels ook een goed hulpmiddel om te leren hoe de Wulp in andere talen heet (afb. 7 t/m 11). Opvallend is dat op de twee Nederlandse zegels zowel de Nederlandse als de wetenschappelijke naam ontbreekt. Dat is een principekwestie van de Nederlandse post geweest.

Behalve op de twee Nederlandse zegels staat maar op 2 andere van de 27 zegels geen naam vermeld, nl. die van Guernsey (afb. 12) en een van de Maldiven (afb. 13), samen met een Tureluur.

Op een zegel van Senegal uit 1997 (afb. 14) staat ook een Wulp afgebeeld, maar als Franse en wetenschappelijke naam die van een Kroonkraanvogel. En erger de geslachtsnaam van die vogel is nog verkeerd gespeld ook: in plaats van het correcte "Balearica" staat op de zegel "Balcarica"! Overbodig om op te merken is dat op de zegel van de Kroonkraanvogel uit die serie de naam van de Wulp staat (en nog goed gespeld ook!).

De getoonde postzegels vormen een doorsnee (mooie en minder mooie) waarop de Wulp is afgebeeld. Op sommige niet-afgebeelde zegels is de Wulp soms niet al te natuurgetrouw afgebeeld.

afb. 1

afb. 2

afb. 3

afb. 4

afb. 5

afb. 6

afb. 7

afb. 8

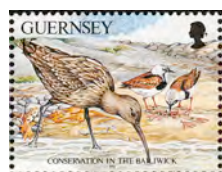
afb. 9

afb. 10

afb. 11

afb. 12

afb. 13

afb. 14

Zeemeeuwen !

Door hun goede vliegeigenschappen, hun sociale karakter en hun luide kreten zijn de meeuwen de meest bekende van alle kustvogels. In de volksmond worden ze vaak allemaal 'zeemeeuwen' genoemd, ook al horen ze in feite aan de binnenwateren thuis.

In tegenstelling tot de tengere sterns zijn meeuwen vrij stevig gebouwd, met een lengte van 28 cm. van de Dwergmeeuw, *Hydrocoloeus minutus*, tot 81 cm. van de Grote Mantelmeeuw, *Larus marinus*, en met een gewicht van 120-2000 gram. De Dwergmeeuw (1), *Hydrocoloeus minutus*, is een trekvogel met broedgebieden in moerassen en meren van het Euraziatische continent. De Grote Mantelmeeuw (2), *Larus marinus*, verblijft gewoonlijk langs de Noordatlantische kusten. Ze azen op afval en kadavers. In de zomer roven ze eieren en jongen van andere zee- en kustvogels. Door dit dieet is de soort niet zo talrijk als andere soorten.

(1) Dwergmeeuw,
Hydrocoloeus minutus

Zilvermeeuw, *Larus argentatus*

(2) Grote Mantelmeeuw,
Larus marinus

De snavel, meestal rood of geel, van de kleinere soorten is puntig, van de grotere (3) fors en meer hoog dan breed. Ze maken door de gebogen bovensnavel en de hoekige ondersnavel een haakvormige indruk. De vleugels zijn lang en spits. Meeuwen zijn fantastische vliegers. Het loopbeen is minstens zo lang als de middelste teen. Ze hebben zwemliezen tussen de voortenen.

Twee oude en jonge Kleine
Kokmeeuw, *Chroicocephalus*
philadelphia

Meeuwen kunnen goed lopen. De kop, staart en onderzijde zijn bij de meeste soorten wit. De bovenzijde van de vleugels en rug is meestal 'meeuwgrijs', of zwart. Verschillende soorten hebben een bruine of zwarte kop of maskertekening. De staart van enkele soorten heeft aan het uiteinden een zwarte band. De buitenste grote slagpennen zijn vaak zwart met witte punten. Bij veel soorten zijn de kop en de nek in de winter gestreept of gevlekt. Jonge meeuwen zijn min of meer bruin gevlekt. Afhankelijk van de soort krijgen ze na 2-4 jaar het volwassen kleed. Meestal zijn de mannetjes iets groter dan de vrouwtjes. De geslachten zijn vrijwel gelijk. Adulte meeuwen zijn meestal makkelijk te determineren. Onvolwassen meeuwen zijn veel moeilijker op naam te brengen. Ze zwemmen alle hoog op het water liggend.

(3) Kelpmeeuw, *Larus dominicanus*

Meeuwen behoren tot de familie Lardae. Wereldwijd bestaat deze familie uit 102 soorten. Ze lijken

Meeuwen behoren tot de familie Lardae. Wereldwijd bestaat deze familie uit 102 soorten. Ze lijken

Lachmeeuw,
Leucophaeus atricilla

Zwartkopmeeuw,
Ichthyaeus
melanocephalus

Kokmeeuw,
Chroicocephalus
ridibundus

Patagonische Kokmeeuw,
Chroicocephalus maculipennis

in bouw veel op elkaar. Maar ze verschillen enigszins in kleur, tekening en grootte.

Philatelistische Arbeitsgemeinschaft Ornithologie

(4) Californische Zilvermeeuw, *Larus Californicus*

Binnen bepaalde soorten met een grote verspreiding hebben zich afzonderlijke vormen ontwikkeld. Zo zijn ze soms moeilijk te classificeren, omdat ze geografisch gescheiden zijn en onderling verschillen. Soorten met een grote verspreiding b.v. de Zilvermeeuw, *Larus argentatus* hebben verscheidene populaties die gradueel in eigenschappen verschillen, al naar gelang ze dicht bij of verder van elkaar leven. De Zilvermeeuw (4) kent minstens 10 ondersoorten. De Kleine mantelmeeuw (5), *Larus fuscus*, wordt beschouwd als een aparte soort, waarvan minstens drie ondersoorten voorkomen. Ze bastaarderen zelden met de Zilvermeeuw.

(5) Kleine Mantelmeeuw, *Larus fuscus*

Meeuwen komen over de hele aarde en tot in extreme gebieden voor. Op het noordelijk halfrond komen meer soorten voor dan op het zuidelijk halfrond. Slechts enkele meeuwensoorten bewonen de open zee. De meeste leven aan de kust of op zee op korte afstand van de kust. Veel soorten zoeken ook binnenlandse meren, rivieren en moerassen op. Van sommige soorten ligt het zwaartepunt van hun verspreiding in zoetwatergebieden. Een aantal hiervan overwintert aan de kusten. Andere soorten(6) geven de voorkeur aan wateren even buiten de kust, terwijl slechts enkele soorten echt oceanisch zijn.

(6) Zwartstaartmeeuw, *Larus crassirostris*

Zilvermeeuw, *Lars argentatus*

Het zijn meestal strandjutters die hun voedsel in de vorm van ongewervelde zeedieren, landinsekten en landwormen op de grond, op het wateroppervlak of in de lucht bijeen zoeken. Hun opportunisme komt onder meer tot uiting door een opmerkelijk aanpassing aan menselijke activiteiten. Ze eten verschillende soorten afval rond schepen, havens, landbouwgebieden en steden en dorpen.

Kokmeeuw, *Chroicocephalus ridibundus*

Meeuwen eten erg veel verschillende soorten voedsel en vele zijn aaseters. Sommige leven tijdens het broedseizoen van eieren en kuikens van andere vogels. De Zwaluwstaartmeeuw (7), *Creagrus furcatus*, is de enige meeuwensoort die gespecialiseerd is in het eten van pijlinktvissen. Zijn grote ogen zijn een aanpassing aan het 's nachts jagen.

(7) Zwaluwstaartmeeuw *Creagrus furcatus*

(8) Kokmeeuw, *Chroicocephalus ridibundus*

De meeste soorten broeden in kolonies, mogelijk hangt de witte tint van hun gevederte, van de meeste soorten, hiermee samen. De kolonies zijn meestal niet enorm groot. Maar met name de Kokmeeuw(8), *Chroicocephalus ridibundus*, de oceanische Drieteenmeeuw(9), *Rissa tridactyla*, en de Zilvermeeuw, *Larus argentatus*, vormen soms grote kolonies. Drieteenmeeuwen broeden voornamelijk op rotsrichels, waarop ze een nest van modder

(9)Drieteenmeeuw, *Rissa tridactyla*

bouwen. De jongen blijven in het nest totdat ze vliegvlug zijn. Ze kunnen niet rondlopen zoals de jongen van de meeste andere meeuwensoorten. Kokmeeuwen broeden niet alleen langs de kust maar ook in het binnenland op plassen en vennen. Ze nestelen zelden op gebouwen, rotsen of struiken. Het nest is eenvoudig kuiltje. In het binnenland maken ze ook verhoogde nesten.

Philatelistische Arbeitsgemeinschaft Ornithologie.

Gewoonlijk leggen de vrouwtjes van meeuwen twee tot drie gespikkelde eieren die in ongeveer 3-4 weken worden uitgebroed. Er is maar een legsel, maar bij verlies komt er meestal een vervangend legsel. Beide ouders brengen de jongen groot. Bijna alle meeuwen hebben een jaarlijkse broedcyclus.

Lachmeeuw, *Leucophaeus atricilla*

Broeden op daken is een zich snel verspreidende gewoonte onder meeuwen van Noord-Europa.

Enkele soorten zijn echte trekvogels. De Vorkstaartmeeuw, *Xema sabini*, is zo'n echte trekvogel. Ze broeden rond de Noordpool. Ze trekken naar Zuidwest-Afrika of Peru en Noord-Chili. Ze blijven zowel tijdens de trek als in hun overwinteringsgebieden ver uit de kust.

De Ross'meeuw(10), *Rhodostethia rosea*, in prachtkleed, heeft een smalle zwarte halsband en een roze getint verenkleed, uitgezonderd de mantel en vleugels. Ze hebben een opvallende lange wigvormige staart. Ze nestelen op de grazige en beboste toendra. In de winter verblijven ze aan de arctische kusten en op zee. Het is een van de zeldzaamste meeuwensoorten.

(10) Ross'meeuw, *Rhodostethia rosea*

(11) Reuzenzwartkopmeeuw, *Ichthyaeus ichthyaeus*

De Reuzenzwartkopmeeuw (11), *Ichthyaeus ichthyaeus*, is zo groot als de Grote Mantelmeeuw, *Larus marinus*. Ze

hebben een lange krachtige snavel. In alle kleden hebben ze een helder witte onderbroken oogring. Het is een broedvogel van Centraal-Azië tot aan de Kaspische Zee.

Audouins Meeuw(12), *Ichthyaeus audouinii*, heeft grijze poten en een donkerrode snavel met een zwarte punt. Ze hebben weinig wit op de zwarte handpentoppen en geen contasterende witte vleugelachterrand.

Het is een relatief schaarse koloniebroeder op kleine eilandjes in de Middellandse Zee

De Grijskopmeeuw(13), *Chroicocephalus cirrocephalus*, is een middelgrote meeuw met een lengte van 42 cm. Ze komen voor in Afrika en het zuidoosten van Zuid-Amerika. Ze hebben een groot verspreidingsgebied. De vogel is wit op de borst en buik en grijs van boven. De snavel en de poten zijn rood.

(12) Audouins meeuw, *Ichthyaeus audouinii*

(13) Grijskopmeeuw, *Chroicocephalus cirrocephalus*

De Kelpmeeuw(14), *Larus dominicanus*, komt wijd verspreid voor langs de kusten van het zuidelijk halfrond. Deze meeuw lijkt sterk op de Kleine Mantelmeeuw, *Larus fuscus*, maar heeft grijze poten en een forsere snavel. De soort telt 5 ondersoorten. Ze broeden in kustgebieden en op eilanden. De

Afrikaanse ondersoorten blijven ook in de winter aan de kusten. In de winter bezoeken de Zuid- Amerikaanse ondersoorten ook grote meren, rivieren, weilanden en landbouwgronden in het binnenland. De Nieuw Zeelandse ondersoort is zelfs gezien op bergmeren.

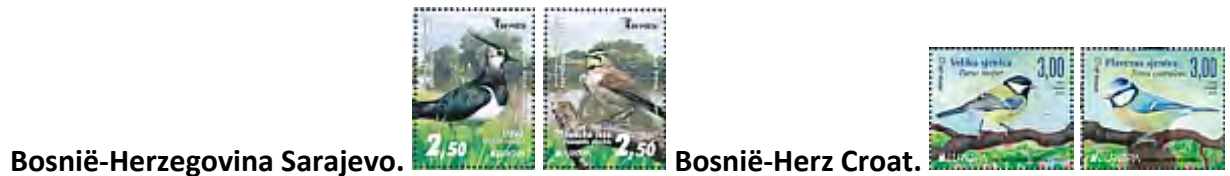
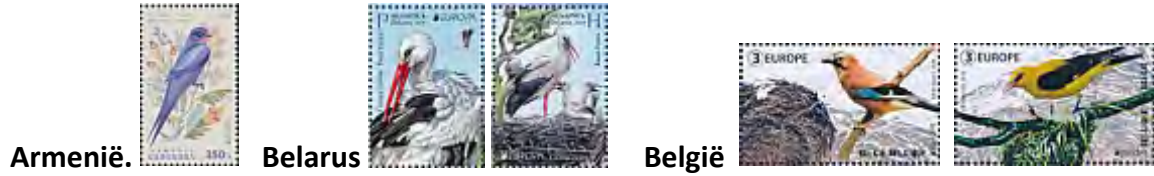
(14) Kelpmeeuw, *Larus Dominicanus*

(14) Kelpmeeuw, *Larus Dominicanus*

Hans van der sanden

Europazegels 2019. Thema: Vogels.

IJsland

Ierland

Isle of Man

Italie

???

Jersey

Kosovo

Letland

Liechtenstein

Lithouwen

Luxemburg

Malta

Moldova

Monaco

Montenegro

Nederland

Noord Macedonie

Noorwegen

Oostenrijk.

Polen

Portugal

Roemenie

Rusland

San Marino

Servie

Slowakije

Postzegelboekje Moldavië (met 3 postzegels en vignet van elke waarde)

Boerenzwaluwen klaar om te vertrekken naar Afrika

Niko Van Wassenhove

Zegt eind augustus vader boerenzwaluw tegen moeder boerenzwaluw: de jongen zijn uitgevlogen, kom we zijn weg richting Afrika? Neen, dit is een hele onderneming waarbij ze eerst stevig moeten bijkomen in gewicht voor ze vertrekken om er zeker van te zijn dat ze levend aankomen. Hoe ze dit doen heeft ons lid Bennie van den Brink onderzocht.

Boerenzwaluwen overwinteren van Ivoorkust tot Angola en sommige vliegen nog verder door tot in Zuid-Afrika. Van eind augustus tot in oktober slapen boerenzwaluwen gezamenlijk in rietvelden. In sommige gebieden moeten ze bij gebrek aan rietvelden in maïsvelden slapen. Zeker in Vlaanderen is dit op vele plaatsen een noodzaak en is de maïsvlakte gelukkig groot genoeg [sic].

Eerder onderzoek had uitgewezen dat de vogels begonnen met opvetten in hun broedgebieden om dan in Zuid-Europa 'bij te tanken' om de oversteek van de Sahara mogelijk te maken.

Tussen 1999 en 2004 werden telkens op één slaapplek in een rietveld in de omgeving van Elburg (Gelderland) Boerenzwaluwen gevangen en gewogen om te achterhalen hoe snel en in welke mate de zwaluwen zwaarder werden voor hun vertrek. Er werden tussen 11 juli en 30 september 536 mannetjes, 592 vrouwtjes en 1945 juveniele vogels gevangen waarbij men van deze vogels de gegevens verzamelde en gebruikte voor het onderzoek.

Vanaf augustus worden de vogels zwaarder waarbij de mannetjes sneller bijkomen dan de vrouwtjes en jongen, hoewel er nog discussie is over deze resultaten. Vrouwtjes zorgen langer voor de jongen waardoor ze later komen slapen en later bijkomen in gewicht. Jongen moeten nog leren jagen en het tweede broedsel komt later bij de slaapplek en moet nog opvetten. Gemiddeld wogen de vogels 18.3 gram en sommige mannetjes wegen op hun zwaarst net iets meer dan 25 gram. De zwaarste vrouwtjes en jongen wogen 24 gram.

De zwaluwen moeten een overweging maken om al of niet vetreserves op te slaan. Ieder bijkomende gram moeten ze trouwens meesleuren naar het zuiden en ze zijn minder wendbaar voor hun vijanden als de Boomvalk. Anderzijds kunnen ze vliegend naar het zuiden nog op jacht gaan naar bijkomend voedsel.

Maar Nederlandse vogels zijn in staat met het bereikte gewicht om te vliegen tot Zuid-Europa. Daar maken ze een tussenstop van een week om bij te sterken om de Sahara over te steken.

De weersituatie in de maand september kan een grote invloed hebben. Bij kou en regenweer zijn er heel wat minder vliegende insecten die zwaluwen niet kunnen vinden. Daardoor waren de Boerenzwaluwen in de natte maand september 2001 lager in gewicht dan in andere jaren.

Kunnen we daar iets over tonen in onze verzameling? In Denemarken gaven ze in 1999 een postwaardestuk uit met een groep verzamelende Boerenzwaluwen in het rietveld.

Bronnen:

van den Brink. 2018. Boerenzwaluw. Pp. 432-433 in: Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018. Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.

van den Brink B. & R. H.G.Klaassen. 2019. Het opvetten van Boerenzwaluwen voorafgaand aan de najaarstrek. Limosa 92 (2019):16-23.

Voorzijde postwaardestuk Denemarken. Uitgiftedatum: 29.09.1999. Deense trekvogels.

